

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

SEKSUAALITERVEYDEN EDISTÄMINEN

Menetelmät ehkäistä nuorten seksuaalista häirintää

TEKIJÄ/T: Riikka Turja

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Kätilön tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Riikka Turja	
Työn nimi Seksuaaliterveyden edistäminen - Menetelmät ehkäistä nuorten seksuaalista häirintää	
Päiväys 16.12.2019	Sivumäärä/Liitteet 32/2
Ohjaaja(t) Marjo Heikkinen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kuopion kaupunki -seksuaaliterveyden edistämisen työryhmä	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Seksuaaliterveys on kokonaisvaltainen hyvinvoinnin tila, johon kuuluvat fyysinen, psyykinen, emotionaalinen ja sosiaalinen osa-alue. Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua seksuaalisävytteistä huomiota, jolla tarkoituksella pyritään loukkaamaan toista osapuolta. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) kouluterveyskyselyn (2019) mukaan joka neljännes yläkoulun ja ammattikoulun nuorista on kokenut seksuaalista häirintää viimeisen vuoden aikana.</p> <p>Lainsäädäntö edellyttää seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyä ja häirintään puuttumista. Tasa-arvolaki (1986/609) kieltää kouluissa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän. Perustuslaissa määritellään jokaisen oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Perusopetuslain (1998/628) mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.</p> <p><i>”Edistä, ehkäise, vaikuta -Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman 2014-2020”</i> tarkoituksena on edistää koko väestön seksuaaliterveyttä tarjoamalla asiakaslähtöisiä, tasavertaisia ja yhdenmukaisia palveluita.</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli löytää menetelmiä nuorten seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn. Tutkimus toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Tutkimusta eteni tutkimuskysymyksestä aineistonhakuun, aineiston analyysiin ja tutkimustulosten tarkasteluun ja johtopäätöksiin.</p> <p>Saatujen tutkimustulosten mukaan seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn vaikuttavia tekijöitä olivat lainsäädäntö, seksuaalikasvatus, perhe, terveydenhuollon ammattilaiset, koulu ja ystävyysuhteet. Useassa tutkimuksessa korostuivat lainsäädännön ja seksuaalikasvatuksen merkitys.</p> <p>Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä nuorten seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn. Tulevaisuudessa tutkimus mahdollistaa pohjan jatkotutkimuksille, kuten tarkempaan selvittelyyn kiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän välillä.</p>	
Avainsanat Seksuaaliterveyden edistäminen, seksuaalinen häirintä, ennaltaehkäisy, nuoret	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Midwifery			
Author(s) Riikka Turja			
Title of Thesis Promotion of sexual health -Methods to prevent sexual harassment among young people			
Date	16.12.2019	Pages/Appendices	32/2
Supervisor(s) Marjo Heikkinen			
Client Organisation /Partners City of Kuopio			
<p>Abstract</p> <p>Sexual health is a holistic state of well-being that includes physical, mental, emotional and social aspects. Sexual harassment is unwanted sexual-toned attention that is intended to offend the other party. According to the school health survey (2019) of the Finnish institute for Health and Welfare (THL) one quarter of young people in upper secondary and vocational school have experienced sexual harassment in the last year.</p> <p>Legislation requires the prevention of sexual harassment and to interfere harassment. The Equality Act (1986/609) prohibits sexual harassment in schools. The Constitution defines everyone's right to life and to personal liberty, integrity and security. According to the Basic Education Act (1998/628) participants in teaching have the right to a safe study environment.</p> <p>The "Promote, prevent, affect - Sexual and reproductive health action plan 2014-2020" intends to promote sexual health for the entire population by providing customer-oriented, equal and uniform services.</p> <p>The purpose of this study was to find methods to prevent sexual harassment of young people. The study was conducted as a descriptive literature review. The research progressed from a research question to data retrieval, data analysis and a review of the research findings and conclusions.</p> <p>According to the research findings, the factors that affect the prevention of sexual harassment were legislation, sexual education, the family, health care professionals, the school and friendships. Several studies highlighted the importance of legislation and sexual education.</p> <p>The results of this study can be used by units in social and health services to prevent sexual harassment in young people. In the future, the study will enable a basis for further research, such as a more detailed study of connection between bullying and sexual harassment.</p>			
<p>Keywords Sexual health promotion, sexual harassment, prevention, young</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	SEKSUAALITERVEYDEN EDISTÄMINEN.....	6
3	SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ	7
3.1	Seksuaalisen häirinnän määritelmä	7
3.2	Tilastot.....	7
4	SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN ENNALTAEHKÄISY JA HÄIRINTÄÄN PUUTTUMINEN	9
4.1	Ennaltaehkäisy.....	9
4.2	Seksuaaliseen häirintään puuttuminen.....	11
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE	13
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA AINEISTON KERUU	14
6.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	14
6.2	Tutkimusaineiston keruu ja valinta	15
6.3	Aineiston analysointi	17
7	TUTKIMUSTULOKSET	19
8	POHDINTA.....	22
8.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	22
8.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	24
8.3	Ammatillinen kehitys ja työn eteneminen.....	26
8.4	Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimukset.....	27
	LÄHTEET	28
	LIITE 1. KIRJALLISUUSKATSAUKSEEN VALITUT TUTKIMUKSET.....	31
	LIITE 2. PELKISTETTYJEN ILMAISUJEN ESIINTYMINEN (HÄIRINNÄN ENNALTAEHKÄISY).....	32

1 JOHDANTO

Seksuaaliterveydellä tarkoitetaan kokonaisvaltaista hyvinvoinnin tilaa. Fyysinen, emotionaalinen, psyykkinen ja sosiaalinen osa-alue muodostavat kokonaisuuden seksuaaliterveydelle. Seksuaaliterveyden edistämistä tapahtuu yksilötasolta yhteiskuntaan saakka. Seksuaaliterveyden edistämiseen vaikuttavia yhteiskunnallisia tekijöitä ovat seksuaalikasvatus, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, media, nuoriso- ja monikulttuurisuus, yhteiskunnallinen asenneilmapiiri ja eriarvoistuminen. Tehokkaimmat tavat vaikuttaa nuorten seksuaaliterveyteen ovat laajat toimenpiteet. (Kuortti ja Halonen 2018.)

Seksuaalisella häirinnällä pyritään tarkoituksella loukkaamaan toista osapuolta vastoin hänen tahtoaan (THL 2018b). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kouluterveyskyselyn (2019) mukaan seksuaalisen häirinnän kokemukset lisääntyvät huomattavasti perusopetuksen yläluokille siirryttäessä. Kouluterveyskyselyyn vastanneista 8. ja 9.luokkalaisista, lukiolaisista tai ammattikoulua käyvistä nuorista noin joka neljäs on kokenut seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua. Sukupuolten välinen ero korostuu seksuaalisen häirinnän ilmenemisessä; tytöt kokevat seksuaalista häirintää huomattavasti poikia enemmän. (THL 2019a.)

Opinnäytetyön tilaajana toimii Kuopion kaupungin seksuaaliterveyden edistämisen työryhmä. Työryhmän tehtävänä on toteuttaa *”Edistä, ehkäise ja vaikuta -Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelmaa 2014-2020”* sekä paikallisella että alueellisella tasolla ja tuoda toimintaohjelma käytäntöön (Kuopio 2017).

Aihe on ajankohtainen vuonna 2017 nousseen *#metoo*-kampanjan myötä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kouluterveyskyselyn (2019) tulokset puoltavat ennaltaehkäisyä merkitystä. Lisäksi ammattilaiset pohtivat työssään keinoja ehkäistä seksuaalista häirintää (Brakman, Ellsworth ja Gold 2018). Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tilaajalle työn tueksi kuvaileva kirjallisuuskatsaus, joka on tehty luotettavalla ja tieteellisellä tiedolla vastaten tutkimuskysymykseen. Millä menetelmillä voidaan ehkäistä seksuaalista häirintää nuorten keskuudessa? Omana tavoitteenani on ymmärtää seksuaalisuus kokonaisvaltaisena osana ihmisyyttä sekä löytää keinoja seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn. Seksuaaliterveys kuuluu merkittävänä osa-alueena kättilötyöhön, jossa kättilön ammatilliseen osaamisalueeseen kuuluu seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen (Savonia-ammattikorkeakoulu 2019).

2 SEKSUAALITERVEYDEN EDISTÄMINEN

Seksuaaliterveydellä tarkoitetaan kokonaisvaltaista hyvinvoinnin tilaa. Kokonaisvaltainen hyvinvoinnin tila koostuu fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta ja emotionaalisesta osa-alueesta. Seksuaaliterveyden edistämiseen vaikuttavia yhteiskunnallisia tekijöitä ovat seksuaalikasvatus, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, nuoriso- ja monikulttuurisuus, media, yhteiskunnallinen asenneilmapiiri ja eriarvoistuminen. Laajat toimenpiteet ovat tehokkaimpia tapoja edistää nuorten seksuaaliterveyttä. Nuorten seksuaaliterveyttä edistetään kohdistamalla toimenpiteitä yksilötasolta yhteiskuntaan saakka. Nuorten eriarvoistuminen näkyy myös seksuaaliterveystilanteessa. Seksuaaliterveyden ongelmat keskittyvät pienelle joukolle nuoria. (Kuortti ja Halonen 2018.)

Kuortti ja Halonen (2018) käsittelevät nuorten seksuaaliterveyttä seuraavalla tavalla: *”Nuorella on oikeus parhaaseen mahdolliseen seksuaaliterveyteen. Sen toteutuminen vaatii monen osa-alueen onnistumista. Voidakseen pitää itsestään huolta, nuori tarvitsee hyvää, oikeisiin kysymyksiin oikealla tavalla vastaavaa seksuaalikasvatusta ja laadukkaita, nuorisolle ystävällisiä terveyspalveluita. Yhteiskunnan tehtävä on varmistaa, että nuorilla on periaatteessa samat edellytykset ja mahdollisuudet, eivätkä sosioekonomiset tai kulttuuriset erot määritä mahdollisuuksia huolehtia terveydestään. Vaikka suomalaisnuorten seksuaaliterveys on parempi kuin koskaan, keskittyvät ongelmat entistä tiiviimmin osalle nuorista. Vaikka riskien kartoittaminen ja varhainen puuttuminen huolten herättyä ovatkin tärkeitä nuorten hyvinvointia lisääviä tekijöitä, jo nuorten voimavaroja tukevat yhteiskunnalliset ehkäisevät ratkaisut tuottavat parhaan tuloksen nuorten seksuaaliterveyden edistämiseksi.”*

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) johtaa valtakunnallisesti seksuaaliterveyden edistämistä. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos (THL) vastaa seksuaaliterveyden edistämisen viemisestä käytäntöön. Kunnat toteuttavat seksuaaliterveyden edistämisen työtä käytännön tasolla. Seksuaaliterveyden edistämisen toimijoihin kuuluvat neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, terveyskeskuslääkärin vastaanotot ja sairaanhoitopiirit. Seksuaaliterveyden edistämässä korostuu moniammatillinen yhteistyö. (STM) Kolmannen sektorin järjestöt ovat osa seksuaaliterveyden edistämisen toimijoita. Järjestöt tekevät yhteistyötä kunnallisten toimijoiden kanssa. Yhteistyö edellyttää kunnallisilta työntekijöiltä tietoa järjestön toiminnasta, jotta he osaavat ohjata asiakkaita järjestöjen palveluihin. (THL 2016, 14.)

3 SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ

3.1 Seksuaalisen häirinnän määritelmä

Seksuaalisella häirinnällä pyritään tarkoituksella loukkamaan toista osapuolta vastoin hänen tahtoaan (THL 2018b). Seksuaalisen häirinnän määrittely on edelleen täsmennyttävää, sillä tilanteet, tekotavat ja tekijät vaihtelevat. Jokainen kokee tilanteen henkilökohtaisesti. Seksuaalista häirintää ovat esimerkiksi sukupuolisesti vihjailevat eleet ja ilmeet, seksuaalisävytteiset vitsit ja puheet sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat kysymykset. Seksuaaliseen häirintään liittyy oleellisesti seksuaalisesti väritynyt käytös. (Vilkka 2011, 35.) Seksuaalista häirintää kokenut tuntee itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi ja jopa vihaiseksi (MLL 2017).

Seksuaalinen häirintä voi ilmetä myös kirjeen, sähköpostin, puhelimen tai muun median välityksellä (Vilkka 2011, 35). Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) kouluterveyskyselyn (2019) mukaan seksuaalista häirintää ilmenee yleisimmin puhelimen ja internetin välityksellä. Pelastakaa Lasten (2018) toteuttaman tutkimuksen mukaan lapset ja nuoret käyttävät sosiaalisen median palveluista eniten Snapchatia, Instagramia ja WhatsAppia (Laitinen, Kylmälahti, Sarparanta, Valoaho ja Vaaranen-Valkonen 2018, 12).

Sukupuolinen häirintä on ei-toivottua huomiota, joka on osa seksuaalista häirintää (MLL 2017). Sukupuoleen kohdistuvalla häirinnällä tarkoitetaan loukkaavaa käytöstä, joka kohdistetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Sukupuolisella häirinnällä tarkoitetaan sellaista loukkausta, joka koskee henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Käytöksellä luodaan uhkaava, halventava, nöyryyttävä tai epämiellyttävä ilmapiiri. (Tasa-Arvovaltuutettu.)

Naisten ja miesten välisessä tasa-arvolain (1986/609) seitsemännessä pykälässä on määritelty seksuaalisen häirinnän tarkoitettavan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksella pyritään loukkaamaan henkilön fyysistä tai henkistä koskemattomuutta. Tasa-arvolaki (1986/609) velvoittaa työnantajan puuttamaan työpaikalla tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään ja ahdisteluun. Seksuaalista häirintää voi kuitenkin ilmetä kaikkialla, missä ihmiset kohtaavat toisia osapuolia (Vilkka 2011, 34-35).

Rikoslaki puolestaan määrittelee raiskauksen, seksuaalisen ahdistelun ja hyväksikäytön. Rikoslaki kieltää ja asettaa rangaistukset seksuaalisista teoista tai teon yrityksistä, joilla pyritään loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta. (Rikoslaki 2014/509.)

3.2 Tilastot

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) kouluterveyskyselyn (2017) mukaan seksuaalisen häirinnän kokemukset lisääntyvät huomattavasti perusopetuksen yläluokille siirryttäessä. Yläkoulun 8. ja 9.-luokkalaisista 21 prosenttia on kertonut kokeneensa seksuaalista häirintää. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) kouluterveyskyselyssä tu-

lee ilmi sukupuolten välinen ero. Pojista yli kymmenes (12 %) ja tytöistä kolmannes (30 %) on viimeisen vuoden aikana tullut seksuaalisesti häirityksi. Toisen asteen koulutuksessa seksuaalisen häirinnän kasvua ei ole yhtä selkeästi nähtävillä kuin yläkouluun siirryttäessä. Lukiolaisista 21 prosenttia ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista 18 prosenttia on kokenut tulleen seksuaalisesti häirityksi. Myös toisen asteen opiskelijoista tytöt kokevat seksuaalista häirintää huomattavasti enemmän poikiin verrattuna. (THL 2017.)

Uusimman Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kouluterveyskyselyn (2019) mukaan seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua on kokenut noin joka neljäs 8. ja 9.luokkalaisista, lukiolaisista tai ammattikoulua käyvistä nuorista. Seksuaaliväkivallan uhriksi on viimeisen vuoden aikana joutunut noin seitsemän prosenttia nuorista. Aiempaan kouluterveyskyselyyn verraten on edelleen selkeä ero sukupuolten välillä seksuaalisen häirinnän ilmenemisessä. Tytöt kokevat seksuaalista häirintää huomattavasti enemmän poikiin verrattuna. Yläkoulun tytöistä 32 prosenttia on kertonut kokevansa seksuaalista häirintää viimeisen vuoden aikana, kun vastaava luku poikien kohdalla on kahdeksan prosenttia. Toisen asteen koulutukseen siirryttäessä seksuaalisen häirinnän ilmeneminen pysyy lähes samanlaisena. Lukioikäisistä tytöistä 33 prosenttia ja ammattioppilaitoksen tytöistä 34 prosenttia ilmoittaa seksuaalisesta häirinnästä. Toisen asteen koulutuksen pojista alle kymmenes (6%) on kokenut seksuaalista häirintää viimeisen vuoden aikana. (THL 2019a, 7.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kouluterveyskyselyn mukaan sukupuolierojen lisäksi häirinnän kohteeksi joutuvat useinmiten nuoret, joilla on toimintarajoitteita, asuvat sijoitettuina tai ne nuoret, joilla on ulkomaista syntyperää (THL 2018a, 7). Kouluterveyskyselyn tuloksista voidaan nähdä myös sateenkaarinuoriin kohdistuvaa seksuaalista häirintää. Sateenkaarinuorten hyvinvointia kartoittaneen tutkimuksen (Alanko 2014) mukaan yli 80 prosenttia transnuorista on kokenut jonkinlaista häirintää. Kouluissa vahvana elävää sukupuoli- ja heteronormatiikkaa voidaan pitää yhtenä syynä näihin tuloksiin. (Telakivi 2018.)

4 SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN ENNALTAEHKÄISY JA HÄIRINTÄÄN PUUTTUMINEN

Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisy ja häirintään puuttuminen ovat yhtä isoa kokonaisuutta. Seksuaaliterveyden edistäminen on tehokkainta laajoilla toimenpiteillä, joita toteutetaan yksilötasolta yhteiskuntaan saakka. (Kuortti ja Halonen 2018.)

”Edistä, ehkäise, vaikuta -Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020” sisältää tavoitteet lähivuosille seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseksi Suomessa. Toimintaohjelmassa esitetään toimenpide-ehdotuksia näihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Ohjelmaan on koottu seksuaali- ja lisääntymisterveyden tutkimusten puutteita ja tuodaan esille tutkimusaiheita seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseksi. Toimintaohjelman tarkoituksena on edistää koko väestön terveyttä ja hyvinvointia edistämällä seksuaali- ja lisääntymisterveyttä. (THL 2016, 3, 230.) Kuortin ja Halosen (2018) mukaan seksuaaliterveyden ongelmat kasaantuvat pienelle osalle nuoria, jossa näkyy väestön eriarvoistuminen. Nuorilla tulee olla periaatteessa samat edellytykset ja mahdollisuudet seksuaaliterveyteen, eivätkä sosioekonomiset tai kulttuuriset erot saa määrittää mahdollisuuksia huolehtia terveydestään (Kuortti ja Halonen 2018). Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman tavoitteena on kaventaa terveyseroja väestön sisällä tarjoamalla kaikille yhdenvertaista ja asiakaslähtöistä palvelua sekä yhteneväisiä käytänteitä toimijoille (THL 2016, 230).

4.1 Ennaltaehkäisy

Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisytyötä tehdään yksilötasolta yhteiskuntaan saakka. Yksilötason ennaltaehkäisyä toteutetaan kotona, varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. (Vilkkä 2011, 145-146.) Ennaltaehkäisytyö alkaa jo varhaislapsuudessa. Lapsille opetetaan arvoja ja asenteita sekä rohkaistaan ilmapiiriin, jossa minkäänlaista häirintää, syrjintää tai kiusaamista ei hyväksytä. (Kivimäki ja Halme 2016.) Turvataitokasvatuksen tarkoituksena on vahvistaa lasten ja nuorten omia voimavaroja, lisätä tietoa seksuaalioikeuksista sekä tukea tunnetaitojen kehittymistä. Nuoren omanarvontunnon lisääntyminen vahvistuu turvataitokasvatuksessa. Henkilökohtaisten rajojen asettaminen ja toisten rajojen kunnioittaminen ovat osa turvataitokasvatusta. Tunne- ja turvataitokasvatuksella pyritään rohkaimaan lapsia ja nuoria kertomaan seksuaalisesta häirinnästä lähiaikuiselle. (Aaltonen 2012, 11, 14.) Perheen yhteisten voimavarojen vahvistamisella tuetaan nuoren seksuaaliterveyden hyvinvointia. Ehjä ja läheinen perhesuhde tukee nuoren seksuaaliterveyden kehittymistä. Vanhempien osallistuminen nuoren henkilökohtaiseen elämään suojaa nuorta seksuaaliselta häirinnältä. (Fröjd ym. 2016, 15.)

Seksuaalikasvatuksen tehtävänä on haastaa nuoria pohtimaan omia ja toisten arvoja, seksuaalioikeuksia ja itsemääräämisoikeutta (Kuortti ja Halonen 2018). Seksuaalikasvatus kuuluu jokaisen ihmisoikeuksiin. Pieni lapsi saa kotona seksuaalikasvatusta vanhempien tekemän kasvatustyön ohella. Virallista seksuaalikasvatusta annetaan neuvoloissa, kouluissa ja työpaikoilla opetuksen järjestäjän kautta. Nämä täydentävät toisiaan. (THL 2019b.)

Seksuaalikasvatus voidaan jakaa fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen osa-alueeseen. Näiden osa-alueiden huomioiminen tukee lapsen psykososiaalista kehittymistä. Seksuaalisuuteen liittyviä tietoja, taitoja ja asenteita opetetaan seksuaalikasvatuksessa. Seksuaaliosaamisen alueita ovat teoretietojen ja käytännön taitojen osaaminen, kriittinen ajattelutaito, itsetuntemus ja eettinen vastuullisuus, joka tarkoittaa toisten ihmisten seksuaalioikeuksien kunnioittamista. Sisältöjen monipuolisuudesta vastaa seksuaalikasvatuksen standardien (Maailman terveysjärjestö 2010) laatimat sisältöohjeet. Seksuaalikasvatus sisältää opetusta tunteista, ihmissuhteista, terveydestä ja hyvinvoinnista, seksuaalioikeuksista, ihmiskehon olemuksesta ja kehityksestä sekä murrosiän mukana tulevista muutoksista hedelmällisyyteen ja lisääntymiseen. (THL 2019b.) Seksuaalikasvatusta annetaan kuulijajoukon mukaan. Seksuaalivalistuksessa kohdataan kerralla iso joukko ihmisiä, joille seksuaalikasvatusta annetaan samanaikaisesti. Valistuksessa viestiminen on yhdensuuntaista, eikä kuulijoilla tai lukijoilla ole mahdollisuutta esittää kysymyksiä tiedonantajalle. Seksuaaliopetus on pääsääntöisesti pienelle ryhmälle suunnattua opetusta. Sekä viestijöillä että kuulijoilla on mahdollisuus esittää kysymyksiä. Seksuaalineuvonta tapahtuu aina seksuaalineuvontakoulutuksen saaneen ammattihenkilön toimesta. Neuvonta on kahden tai kolmen ihmisen välistä keskustelua ja ohjausta. (THL 2019b.)

Hyvä seksuaalikasvatus auttaa nuorta oman identiteetin, minäkuvan, itsetunnon ja oman kehon arvostuksen kehittymisessä. Hyvällä seksuaalikasvatuksella voidaan vähentää virheellisiä luuloja seksuaalisuudesta. Seksuaalikasvatuksessa tieto tulee antaa vastaanottajan ikä huomioiden. Hyvässä seksuaalikasvatuksessa kuulijoita yhdistää yhdenvertaisuus. Jokainen voi nähdä, kuulla ja tunnistaa itsensä opetuksesta. Aikuisen tulee pohtia, tunnistaa ja olla tietoinen omista ihmiskäsityksistä, arvoista ja asenteista tullakseen hyväksi seksuaalikasvattajaksi. Antamalla luvan itselle tunnistaa ja tarkastella seksuaalisuutta, se mahdollistaa myös puhumisen seksuaalisuudesta lapsille ja nuorille. (THL-blogi 2019.)

Yhteiskunnan ja valtion toteuttama lainsäädäntö ja politiikka ovat merkittävässä asemassa yhteiskunnan kautta toteutettavassa seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä. (Vilka 2011, 145-146.) Tasa-arvolaki (1986/609) kieltää kouluissa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän. Vuodesta 2003 lähtien kunnilla ja muilla koulutuksen järjestäjillä on ollut velvollisuus laatia suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelmassa kuvataan seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyä; miten seksuaaliseen häirintään puututaan ja miten suunnitelman toteutusta seurataan koulussa. Suunnitelmassa huomioidaan sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja opettajien väliset vuorovaikutussuhteet. (Opetushallitus 2019.)

Vuonna 2014 Tasa-arvolain (2014/1329) muutos toi myös perusopetuksen kouluille velvollisuuden laatia koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma kiinnittää erityistä huomiota seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseen ja poistamiseen. Perustuslaissa määritellään jokaisen oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Lainsäädäntö edellyttää seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyä ja häirintään puuttamista. Perusopetuslain (1998/628) 29 pykälän mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalli-

seen opiskeluympäristöön. Turvallisesta opiskeluympäristöstä vastaa koulutuksen järjestäjä. Turvallinen opiskeluympäristö koostuu psyykkisistä, sosiaalisista ja fyysisistä tekijöistä. (Granskog ym. 2018, 8, 11.)

Opetushallitus on julkaissut oppaan seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseen ja puuttumiseen kouluissa ja oppilaitoksissa. Opas on tarkoitettu ensisijaisesti peruskoulun ja toisen asteen oppilaitosten työn tueksi. Opas sisältää seksuaaliseen häirintään liittyvän lainsäädännön, opetussuunnitelmien ja opiskeluhuollon tarjoamat keinot häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja seksuaaliseen häirintään puuttumiseksi. Oppaassa on toimintaohjeita koulutuksen järjestäjille, rehtoreille, opettajille, kasvattajille ja huoltajille sekä opiskelijoille. Oppaan tarkoituksena on luoda kouluille yhteneväisiä käytänteitä seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen. (Granskog ym. 2018, 5.)

Yhteisten toimintatapojen löytymisen lisäksi seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä korostuu kasvatus kotona, varhaiskasvatuksessa ja kouluissa sekä myöhemmin työpaikoilla ja yleisesti yhteiskunnassa (Vilkkä 2011, 151-152). Nuorten keskuudessa koulujen merkitys seksuaalikasvatuksessa, seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä ja häirintään puuttumisessa on avainasemassa. Koulu heijastaa yhteiskunnan ja kulttuurin arvoja ja asenteita. Koulu kertoo yhteiskunnan käsityksiä sukupuolista ja seksuaalisesta häirinnästä, ja siitä miten yhteiskunta toimii suhteessa häirintään ja häirinnän osapuoliin. (Vilkkä 2011, 146-148.) Brakmanin, Ellsworthin ja Goldin (2018) tekemän selvityksen mukaan terveydenhuollon ammattilaiset pohtivat, miten voisivat työssään vaikuttaa seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn nuorten keskuudessa. Terveydenhuollon ammattilaisten kokemuksen lisäksi myös opettajat kokevat tarvitsevänsä lisäkoulutusta seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisytyöhön (Borowsky, Doty, Gower, McMorris ja Rudi 2017, 2300).

4.2 Seksuaaliseen häirintään puuttuminen

Seksuaaliseen häirintään puuttuminen alkaa määrittelemällä nuorelle, mitä häirintä on. Hahmottamalla häirinnän muodot, nuoren on helpompi toimia ja tehdä tietoisia ratkaisuja joutumatta ryhmäpaineen alle. Nuoren on tärkeää tiedostaa oma oikeus poistua tilanteesta sanomatta sanaakaan tai pyytämättä siihen lupaa. Lisäksi on hyvä opetella sanomaan suoraan häiritsijälle, että käytös ei ole sallittua tai se loukkaa toista. Häirintää kokenut nuori voi tuntea neuvottomuutta löytämättä sopivaa selviytymisstrategiaa tilanteeseen. Neuvottomuudesta huolimatta häirintä ei ole koskaan uhrin syy. (Aaltonen 2012, 99-100.) Nuoren on saatava apua riippumatta siitä, mikä tilanteeseen on johdattanut. Nuoren kohtaaminen, auttaminen ja ohjaaminen edellyttävät lähiaikuisilta riittäviä tietotaitoja seksuaalisuudesta, seksuaalisesta häirinnästä ja väkivallasta. (THL-blogi 2019.)

Laitisen ym. (2018, 31) tekemän tutkimuksen mukaan nuoret eivät pääsääntöisesti kerro seksuaalisesta häirinnästä aikuisille. Häpeä ja pelko ovat keskeisiä syitä salaamiseen. Vanhemman tai muun luotettavan aikuisen on tuettava häirinnästä kertovaa nuorta. Nuoria voidaan vahvistaa määrätietoisemmin pitämään omia puoliaan liittämällä seksuaalinen häirintä laajemmin yhteiskuntaan, sukupuoleen ja seksuaalisuuden arvottamiseen. (Aaltonen 2012, 99-100.)

Opettajilla ja muilla koulutukseen osallistuvalla henkilökunnalla on velvollisuus puuttua seksuaaliseen häirintään, rohkaista nuoria kertomaan kokemuksista ja luoda ilmapiiriä, jossa minkäänlaista seksuaalista häirintää ei hyväksytä (Tasa-arvovaltuutettu). Lastensuojelulain 25 pykälän mukaan opettajilla on ilmoitusvelvollisuus poliisille lapsiin kohdistuneissa seksuaalisen väkivallan tapauksissa tai epäilyissä (Aaltonen 2011, 99).

Ammattilaiset kohtaavat työssään jatkuvasti seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutuneita henkilöitä, jopa pieniä lapsia tai nuoria (Tasa-arvovaltuutettu). Jokainen aikuinen on suhteessa häirintään; joko häiritsijänä, häirittyinä tai todistajana. Oman seksuaalisuuden, kipupisteiden ja taustojen tutkimisella voi vaikuttaa siihen, miten itse suhtautuu häirintään. (Aaltonen 2011, 101.) Oikeanlaisilla toimintatavoilla ja luotettavilla menetelmillä puuttua seksuaaliseen häirintään saadaan turvattua lasten ja nuorten turvallinen kasvu ja kehitys. (Tasa-arvovaltuutettu.)

Väestöliitto on laatinut #metoo-kampanjan myötä ohjeita seksuaalisen häirinnän tilanteissa toimimiseen. Väestöliitto ohjeistaa seksuaalista häirintää kokenutta nuorta kertomaan tapahtuneesta luotettavalle aikuiselle. Luotettavia aikuisia voivat olla esimerkiksi omat vanhemmat, terveydenhoitaja, opettaja, kuraattori tai seurakunnan työntekijä, johon nuori voi luottaa. Nuoren on ymmärrettävä oma oikeus tulla kuulluksi ja autetuksi, vaikka tekijä sanoisi toisin. Nuorta kannustetaan säilyttämään toivo ja luottamus. Nuorta autetaan ja nuorella on mahdollisuus toipua. Läheisiä ohjeistetaan pysymään rauhallisena, kuuntelemaan ystävän kertomaa sekä kiittämään luottamuksesta. Kuuntelija voi rohkaista nuorta jakamaan kokemustaan kuitenkin painostamatta häntä mihinkään. Läheinen voi esittää lyhyitä tarkentavia kysymyksiä tapahtuneesta. Raiskaus ja hyväksikäyttötilanteessa tulee ottaa yhteyttä poliisiin. Ammattilaisia ohjeistetaan tekemään tarkat muistiinpanot, kirjaamaan kysymykset ja havainnot paperille. Nuorelle on tärkeää kertoa muistiinpanojen tekemisestä ja merkityksestä. Lastensuojelu- ja rikosilmoituksen tekeminen kuuluu ammattilaiselle alaikäiseen kohdistuneissa seksuaalirikoksessa tai epäilyssä. Ammattilaisten tehtävänä on selvittää nuoren tukiverkosto, jotta nuori ei jää yksin asian kanssa. Ammattilaisten työnkuvaan kuuluu omasta jaksamisesta huolehtiminen. (Väestöliitto 2017.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on löytää vastauksia tutkimuskysymykseen. Työn tavoitteena on löytää luotettavaa ja tieteellistä tietoa menelmistä nuorten seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn.

Omana tavoitteena on saada kokonaisvaltainen näkökulma seksuaalisuuteen. Mitä seksuaalinen häirintä on ja miten sitä voidaan ehkäistä? Mitkä tekijät vaikuttavat seksuaalisen häirinnän ilmenemiseen? Odotan työltä sujuvampaa tiedonhakua luotettavien aineistojen kanssa. Aineistoon perehtyessä haen itselleni eroja seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön välillä. Tuleva työni kättilönä on moniammatillista. Tähän aiheeseen perehtyminen kehittää ammatillisuuttani seksuaali- ja lisääntymis-terveyden asiantuntijana. Seksuaalisen häirinnän tunnistaminen, siihen puuttuminen ja avun tarjoaminen ovat tärkeitä taitoja terveydenhuollon ammattilaisena.

Tutkimustani ohjaa kysymys:

1. Millä menetelmillä voidaan ehkäistä nuoriin kohdistuvaa seksuaalista häirintää?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA AINEISTON KERUU

6.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Tutkimusmenetelmänä käytin kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleiskatsaus, jolla voidaan kuvata laajoja kokonaisuuksia. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus toimii itsenäisenä tutkimusmenetelmänä. Tutkimukseen käytettyä aineistoa ei määrittele tarkat metodiset säännöt. Laaja tutkimusaineisto mahdollistaa tutkimusaiheen ilmaisemisen laajana kokonaisuutena. (Salminen 2011, 6.)

Kirjallisuuskatsaus on menetelmänä laadullinen tutkimus, jossa tutkimuskohteena käytetään aiempaa tutkimusaineistoa. Kirjallisuuskatsausta ohjaa tutkimuskysymys. Tutkimus etenee tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. Laadukas kuvaileva kirjallisuuskatsaus vastaa tutkimuskysymykseen valitun aineiston pohjalta. (Kangasniemi ym. 2013, 295.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa eri vaiheeseen. Tutkimuskysymyksen muodostaminen jälkeen työ etenee aineiston valitsemiseen, kuvailun rakentamiseen ja tuotetun tuloksen tarkastelemiseen. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on luonteeltaan aineistolähtöistä ja ymmärtämiseen tähtäävää ilmiön kuvausta. Aineiston valinta määräytyy tutkimuskysymyksen perusteella. Tarkoituksena on löytää mahdollisimman relevantti aineisto tutkimuskysymykseen vastaamiseksi. (Kangasniemi ym. 2013, 294-295.)

Ennen aineiston valintaa rajasin aihetta ikäryhmän mukaan. Rajauksen tarkoituksena oli pitää työ tiiviinä mutta samanaikaisesti kattavana. Ajankohtaiseksi aiheenrajaukseksi koin kohdistaa aiheen nuorten kohdalle, 13-18 -vuotiaisiin nuoriin, jotka tarvitsevat tietoa ja tukea seksuaaliterveyteensä. Tämä ikäryhmä kattaa yläkoulun ja toisen asteen koulutuksen nuoret, joissa seksuaalisen häirinnän kokemukset kasvavat merkittävästi. Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) kouluterveyskyselyn (2019a, 7) mukaan noin neljäsosa yläkouluikäisistä, lukiolaisista ja ammattikoulun oppilaista on kokenut seksuaalista häirintää viimeisen vuoden aikana.

Työn teoriaosassa käsittelin seksuaaliterveyttä, seksuaalisen häirinnän määritelmää ja esiintyvyyttä sekä seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyä ja puuttumista näyttöön perustuvalla aineistolla. Työn päätavoitteena oli saada vastaus tutkimuskysymykseen eli *Millä menetelmillä voidaan ehkäistä nuorten seksuaalista häirintää?* Työ koostui näyttöön perustuvasta aineistosta sekä tutkitusta tieteellisestä tiedosta, jonka keskiössä olivat tutkimustulosten tarkastelu ja johtopäätökset.

Työn edetessä yhteydenpito ohjaavaan opettajaan sekä työn tilaajaan oli tärkeää. Ohjaavan opettajan kanssa tapasimme pyydettyäni, jotta sain häneltä neuvoja ja kommentteja työhön liittyen. Tilaajan kanssa tapasimme tarvittaessa ja lisäksi lähetin työni ajoittain nähtäväksi. Tällöin tilaaja pystyi tarvittaessa antamaan palautetta tai tarkennuksia työhön liittyen.

6.2 Tutkimusaineiston keruu ja valinta

Ennen varsinaisen tiedonhaun aloittamista määrittelin tutkimuskysymyksen tilaajalta saadun aiheen tarkennuksen jälkeen. Tutkimus on ajankohtainen ja tarpeellinen lisääntyneen seksuaalisen häirinnän ilmenemisen vuoksi. Muun muassa *#MeToo*-kampanja nosti seksuaalisen häirinnän julkisuuteen ja on kannustanut monia jakamaan kokemuksiaan (Brakman, Ellsworth ja Gold 2018). Kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella haetaan menetelmiä nuorten seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn.

Tutkimusaineiston hakuun otin alkuperäisen suunnitelman mukaan kolme tietokantaa: CINAHL Complete, SocINDEX with Full Text ja Medic. Oppilaitokseni informaattikko ohjasi minua hakusanojen muodostamisessa, rajauksien asettamisessa sekä termien kääntämisessä englanniksi. Pohdimme informaattikon kanssa tietokantojen valintoja, jotta tutkimusaineistosta tulisi mahdollisimman monipuolinen. Medic on suomalainen tietokanta. Laajensimme aineistonhakua kansainvälisiin tietokantoihin. CINAHL Completen lisäksi otimme tiedonhakuun mukaan sosiaalipuolen SocINDEX -tietokannan, sillä koimme aiheen koskettavan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Alkuperäiseksi hakusanaksi muodostui "sexual harassment" AND (adolescen* OR juvenil* OR teen* OR youth OR "young person" OR "young persons" OR "young people"). Jotta saisin mahdollisimman ajantasaista ja luotettavaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä, asetin julkaisuajaksi vuodet 2014-2019. Muita sisäänottokriteerejä olivat tiivistelmän saatavuus, alkuperäistutkimus sekä tutkimuksen ilmainen saatavuus. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Artikkelien sisäänottokriteerit

Sisäänottokriteerit
1. Julkaisuaika 2014-2019
2. Nuoret
3. Kansainvälisissä tietokannoissa kielenä englanti
4. Tiivistelmä saatavissa
5. Tutkimus saatavilla ilmaiseksi
6. Alkuperäistutkimus (ei Medic:ssä)

Muodostettuani hakusanat ja sisäänottokriteerit aloitin varsinaisen tiedonhaun. Tiedonhaun tein pääosin syyskuussa 2019. Sain opastusta tutkimusten saatavuudesta informaattikoilta. Ensimmäisellä hakukierroksella tein aineistovalintaa otsikoiden perusteella. Jatkotarkasteluun päätyivät ne tutkimukset, joiden tiivistelmä vastasi tutkimuskysymyksiäni. Haasteita tiedonhakuun tuli tutkimusten kohdalla, joita en saanut koulun kirjaston enkä internetin kautta itselleni käyttöön. Tämän vuoksi taulukossa on nähtävillä enemmän tutkimuksia, jotka lopulta päätyivät tarkasteluun. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Käytetyt tietokannat, hakusanat ja -aika, rajaukset ja osumat

Tietokanta	Hakusanat ja rajaukset	Osumat	Otsikon perusteella	Tiivistelmän perusteella	Tekstin perusteella
CINAHL Complete	"sexual harassment" AND (adolescen* OR juvenil* OR teen* OR youth OR "young person" OR "young persons" OR "young people")	113	11	5	2 (+3) Borowsky, Doty, Gower, McMorris & Rudi, 2017. Brakman, Ellsworth & Gold, 2018.
SocINDEX with Full Text	"sexual harassment" AND (adolescen* OR juvenil* OR teen* OR youth OR "young person" OR "young persons" OR "young people")	67	6	1	1 Kaltiala-Heino, Frjöld & Marttunen, 2016.
Medic	seksuaalinen häirintä AND (nuoret OR murrosikä)	77	3	3	1 Aaltonen, 2012.
Medic	seksuaalinen häirintä AND ennaltaehkäisy	17	2	1	1 Aaltonen, 2012.
Medic	"sexual harassment"	25	1	0	0
PubMed	sexual harassment AND (adolescen* OR juvenil* OR teen* OR youth OR "young person" OR "young persons" OR "young people")	75	5	2	1 Borowsky, Doty, Gower, McMorris & Rudi, 2017.

Laajensin tiedonhakua niukan hakutulosten vuoksi PubMediin. PubMed antoi laajemman hakutuloksen Mediciin verrattuna, mutta lopulta tutkimukseeni valikoitui ainoastaan yksi tutkimus. Lisäksi tämä valittu tutkimus löytyi myös CINAHL Completen tietokannasta. Sekä PubMedissä että Medicissä ilmeni ongelmia tutkimusten saatavuudessa. Tietokanta näytti ilmaisen tutkimuksen saatavuuden, mutta lopulta tutkimusta avatessa sivustoa ei löytynyt. Tein Mediciin tiedonhakua käyttäen erilaisia hakusanoja toivoen parempaa tutkimusaineistoa. Tutkimusten laatu ja sisältö vastasivat hyvin pie-

neltä osin tutkimuskysymyksiäni, joten tutkimusten määrä jäi vähäiseksi. Tutkimusten julkaisuajan kohtaa en muuttanut, vaikka hakutulokset jäivät hieman suppeaksi. Koin tärkeämmäksi saada ajan-kohtaista ja luotettavaa tutkimustietoa määrällisesti suuremman hakutulosten tilalle.

Kirjallisuuskatsaukseeni valikoitui näin viisi tutkimusta, jotka vastaavat tutkimuskysymykseeni nuorten seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisystä. Valitut tutkimukset ja niiden tarkoitukset ja keskeiset tulokset on esitetty tarkemmin liitteessä 1. Kaksi tutkimusta oli kansainvälisiä. Lisäksi otin tarkasteluun kolme suomalaista tutkimusta ja selvitystä, joista yksi oli vieraskielinen. Kansainvälisten tutkimusten ansiosta tutkimustuloksiin saatiin laajempaa näkökulmaa kuin pelkästään Suomea edustaen. Valittuihin tutkimuksiin päätyi sekä laadullisia eli kvalitatiivisia että määrällisiä eli kvantitatiivisia tutkimuksia.

6.3 Aineiston analysointi

Tutkimusaineiston analysoin laadullisella induktiivisella sisällönanalyysillä. Induktiivinen sisällönanalyysi tarkoittaa metodia, jossa valittu aineisto tiivistetään niin, että tutkittavasta ilmiöstä saadaan tiivistetty kuvaus yleisessä muodossa. Induktiivinen analyysi käsittää tutkimuksen tulkinnan yksittäisestä yleiseen. Sisällönanalyysillä voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Milesin ja Hubermanin (1994) mukaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin voidaan jakaa kolmivaiheiseksi prosessiksi. Analyysi koostuu aineiston redusoinnista eli pelkistämisestä, aineiston klusteroinnista eli ryhmittelystä sekä abstrahoinnista eli teoreettisten käsitteiden luomisesta. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 107, 117, 122.)

Aineiston pelkistämisessä eli redusoinnissa aineistoa tarkastellaan tutkimuskysymyksen kautta. Ensimmäiseksi tulee tunnistaa aineistoista ne asiat, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Pelkistämisen yhteydessä ulkopuolelle jää kaikki epäolennainen tieto. Aineistosta saadut vastaukset eli pelkistetyt ilmaisut kirjataan. Aineistoanalyysin toisessa vaiheessa eli klusteroinnissa aineiston alkuperäisilmaukset käydään läpi huolellisesti. Samaa ilmiötä kuvaavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään, jonka yhteydessä sekä ne nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Aineiston klusteroinnin jälkeen vuorossa on aineiston abstrahointi. Abstrahoinnin tarkoituksena on erotella tutkimuksen kannalta olennainen tieto muodostaen valikoidun tiedon perusteella teoreettisia käsitteitä. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 114, 123-125.)

Tutkimuksen aineiston analysoinnin aloitin tarkastelemalla valittuja artikkeleita yksitellen. Tutkimusten tarkastelun yhteydessä kokosin valituista tutkimuksista taulukon, josta ilmenee artikkelin tekijä(t), julkaisu vuosi, maa, tutkimusjoukon määrä, tietokanta, artikkelin nimi, tutkimuksen tarkoitus ja keskeiset tutkimustulokset (Liite 1). Ensimmäisen lukukerran jälkeen koin tärkeäksi suomentaa tekstit, sillä osa valitsemistani tutkimuksista olivat kansainvälisiä tutkimuksia. Artikkeleiden suomentaminen varmisti tekstin oikeinymmärtämisen ja aineiston tulkitseminen oli helpompaa.

Aineiston analysointiin käytin taulukointia asioiden selkeyttämiseksi. Tein tutkimuksiin omia muistiinpanojen lukemisen yhteydessä. Redusoin aineiston, jossa kirjasin keskeiset tulokset pelkistetyiksi

ilmaisuiksi. Aineiston klusteroinnissa yhdistelin tuloksia värikoodilla. Yhdistelyn avulla oli selkeämpi nähdä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyn alaluokkia syntyi yhteensä kuusi: lainsäädäntö, seksuaalikasvatus, perhe, ammattilaiset, koulu ja ystävyysuhteet. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Kategorioiden muodostaminen

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria
<ul style="list-style-type: none"> • Voimassa olevat lait • Lakien ajantasaistaminen 	Lainsäädäntö	Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn vaikuttavat tekijät
<ul style="list-style-type: none"> • Seksuaaliopetus • Murrosiän kehitysvaiheiden tukeminen • Tiedot ja toimintaohjeet • Itsetunto • Kiusaamisen poistaminen • Turvataitokasvatus 	Seksuaalikasvatus	
<ul style="list-style-type: none"> • Läheinen suhde vanhempiin • Ehjät perhesuhteet • Vanhempien hyvä koulutustaso ja työllisyys • Vanhempien seksuaalikoulutusistunnot • Aikuisen vastuu valvoa • Vanhempien osallistuminen • Elintaso 	Perhe	
<ul style="list-style-type: none"> • Ammattilaisten rooli • Rutiininomainen ennakoiva ohjaaminen 	Terveystieteiden ammattilaiset	
<ul style="list-style-type: none"> • Läheinen opettajasuhde • Opettajien koulutus • Poissaolojen minimointi 	Koulu	
<ul style="list-style-type: none"> • Vertaistuki • Ystävät 	Ystävyysuhteet	

7 TUTKIMUSTULOKSET

Valittujen tutkimusten mukaan seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn vaikuttavia tekijöitä ovat lainsäädäntö, seksuaalikasvatus, perhe, terveydenhuollon ammattilaiset, koulu ja ystävyys-suhteet. Useassa tutkimuksessa korostuvat lainsäädännön ja seksuaalikasvatuksen merkitys.

Kaikissa tutkimuksissa havaitaan lainsäädännön merkitys seksuaaliseen häirintään. Laitisen ym. (2018) mukaan nykyinen lainsäädäntö ei tunnista kaikkia esimerkiksi verkon välityksellä toteutettuja lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia, jonka vuoksi lainsäädäntöä tulisi ajantasaistaa. Brakmanin ym. (2018) mukaan osavaltioiden asettamilla lakiesityksillä (2018) pyritään muuttamaan tilannetta paremmaksi seksuaalikasvatuksen suhteen. Kiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän välillä havaitun yhteyden jälkeen valtiot ovat tarkastaneet kouluja koskevia lakeja kiusaamisen ehkäisemiseksi (Borowsky ym. 2017). Lisäksi Euroopan neuvosto on tuottanut (2018) vahvan kannanoton kehoittaen kaikkia jäsenmaita tarkastamaan lainsäädännön, toimintaohjeet, käytännöt sekä lasten oikeuksien toteutumisen. Aaltonen (2012) puoltaa toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman puolesta, joka sitoo kaikkia osapuolia häirinnän vastaiseen työhön. Vuodesta 2014 lähtien myös perusopetuksen kouluilla on ollut tasa-arvolain mukaan velvollisuus laatia tasa-arvosuunnitelma (Granskog ym. 2018). Lakien tehtävä on ehkäistä ja puuttua seksuaaliseen häirintään, mutta myös lakitiedon jakaminen nuorille edesauttaa seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyä. Laitisen ym. (2018) mukaan lapsilla ei ole riittävää lakitietoutta seksuaalisesta häirinnästä, mikä osaltaan vaikeuttaa häirinnästä kertomista.

Brakmanin ym. (2018) tutkimuksen mukaan seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyn luonnollinen paikka on integroida työ laajoihin seksuaalikasvatusohjelmiin. Aaltosen (2012) tekemässä Turvataitoja nuorille -oppaassa korostetaan turvataitokasvatuksen merkitystä seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn, sillä turvataitokasvatuksessa on yhteisiä rajapintoja seksuaalikasvatuksen ja mediakasvatuksen kanssa. Sekä Fröjdin ym. (2016) että Borowskyn ym. (2017) mukaan seksuaalinen häirintä nähdään liittyvän luonnollisiin murrosiän kehitysvaiheisiin. Identiteetin kehittyminen ja murrosiän tuomat muutokset kiehtovat nuoria. Seksuaalinen häirintä nähdään epäkypsänä tapana ilmaista seksuaalista kiinnostusta. (Borowsky ym. 2017.) Seksuaalikasvatuksella voidaan lisätä nuorten tietoisuutta ja toimintatapoja seksuaaliseen häirintään liittyen (Laitinen ym. 2018). Aaltosen (2012) mukaan turvataitokasvatuksen tarkoituksena on vahvistaa nuoren omia voimavaroja ja itsetuntoa, lisätä tietoa seksuaalioikeuksista sekä tukea tunnetaitojen kehittymistä. Vahvistamalla omanarvontuntoa ja omia rajoja, nuori pystyy kunnioittamaan myös toisen asettamia rajoja (Aaltonen 2012).

Uusien tutkimusten myötä kiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän välillä nähdään merkittävää yhteyttä; seksuaalinen häirintä on usein jatkumoa kiusaamiselle. Esiintyvyyden perusteella kiusaamista voidaan kutsua jo kansanterveysongelmaksi; 10-18-vuotiaista nuorista 18-31 prosenttia on vastannut tulleen kiusatuksi. Samanaikaisesti seksuaalisen häirinnän määrä on kasvanut. Seksuaalista häirintää on kokenut 35-48 prosenttia nuorista. Kiusaaminen ja seksuaalinen häirintä on myöhemmin riski väkivallalle. Pojilla nähdään olevan suurempi riski sekä kiusaamiselle että seksuaaliselle häirinnälle, jota voidaan osittain selittää vallan ja aseman hakemisella. (Borowsky ym. 2017.) Kiusaami-

sen ja seksuaalisen häirinnän tehokas kitkeminen vaatii kouluyhteisössä koko henkilökunnan sitoutumista häirinnän vastaiseen työhön sekä toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman laatimista (Aaltonen 2012). Positiivisena suojatekijänä kiusaamiselle ja seksuaaliselle häirinnälle voidaan pitää läheistä suhdetta vanhempiin, ikäisiin, opettajiin ja aikuisiin lähiyhteisössä (Borowsky ym. 2017).

Fröjdin ym. (2016) ja Borowskyn ym. (2017) mukaan perheen merkitys korostuu seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä. Ehjät perhesuhteet ja yhdessä vanhempien kanssa asuminen edesauttaa vanhempien tiivistä osallistumista nuoren henkilökohtaiseen elämään. Kahden vanhemman perheet on katsottu suotuisimmiksi sosioekonomisiksi olosuhteiksi. (Fröjd ym. 2016.) Borowskyn ym. (2017) tutkimuksessa ilmenee läheisten vanhempien olevan suojaavana tekijänä seksuaaliselle häirinnälle. Lämmin ja läheinen suhde vanhempiin ehkäisee nuoren osallistumista seksuaaliseen häirintään. Ehkäisystrategiat, joilla vahvistetaan vanhempien ja nuorten suhteita, tuovat paremmat kommunikointitaidot ja tiiviimmät yhteydet edistään nuorten tervettä kehitystä. (Borowsky ym. 2017.)

Vanhemmille järjestetyt koulutusistunnot nähdään tehokkaana tapana kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisyssä. Nuoren ja vanhemman suhdetta vahvistamalla, etenkin viestintää, voidaan nähdä positiivisia suojavaikutuksia seksuaaliselle häirinnälle. Ennaltaehkäisyn parhaat käytännöt vahvistavat nuorten yhteyksiä aikuisiin kotona, koulussa ja yhteisössä. (Borowsky ym. 2017.) Aikuisten tehtävä on suojella ja asettaa rajat nuorille. Rajojen asettamisella voidaan varmistaa nuoren turvallinen kasvu ja kehitys. (Aaltonen 2012 ja Laitinen ym. 2018). Laitisen ym. (2018) tekemän kyselytutkimuksen mukaan seksuaalista häirintää ilmenee yleisimmin sosiaalisessa mediassa, jonka käyttöä aikuisten tulisi enemmän valvoa.

Vanhempien matalalla koulutustasolla, työllisyystilanteella sekä perheen elintasolla nähdään yhteyttä seksuaalisen häirinnän ilmenemiseen. Kuitenkaan koulutuksella ja työllisyystilanteella ei ole yhtä isoa merkitystä kuin vanhempien kanssa yhdessä asumisella. Yhteiskunnallisella tasolla heikompi asemaisten perheiden tukemisella ja köyhyyden poistamisella on myönteisiä vaikutuksia nuorten seksuaaliterveyteen ja hyvinvointiin. (Fröjd ym. 2016.)

Borowskyn ym. (2017) tutkimuksessa painotetaan opettajan merkityksellistä asemaa nuoren elämään. Kouluyhteisössä läheinen suhde opettajiin nähdään ennaltaehkäisevänä tekijänä seksuaaliselle häirinnälle. Läheisestä opettajasuhteesta havaitaan olevan eniten apua nuorille, jotka tulevat levottomista kotioloista. Opettajien ainutlaatuinen mahdollisuus nähdä nuori kokonaisuutena sosiaalisessa yhteisössä korostuu. Tärkeän roolin vuoksi opettajat toivovat lisäkoulutusta seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn, tunnistamiseen ja puuttumiseen, sillä nykyiset asiakirjat koetaan puuttelliseksi ja avoimiksi. Opettajat korostavat selkeiden toimintaohjeiden ja asiakirjojen merkitystä seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja puuttumiseen. (Borowsky ym. 2017.) Fröjdin ym. (2016) mukaan koulupoissaoloilla on yhteyttä seksuaaliseen häirintään; häirintä kohdistuu nuoriin, joilla on poissaoloja koulusta.

Brakmanin ym. (2018) mukaan terveydenhuollon ammattilaiset pohtivat, kuinka he voisivat toiminnallaan vaikuttaa seksuaaliseen häirintään. Seksuaalikasvatukseen panostamisen lisäksi terveydenhuollon ammattilaisten tehtävä on puhua rutiininomaisesti nuorten kanssa ja antaa heille asianmukaista tietoa. Tutkimuksessa ilmenee myös nuorten oma halu kouluttaa itseään. Rutiiniomaisella ennakoinnalla ohjaamisella edistetään terveitä suhteita ja mahdollisuuksia parempiin yhteyksiin uhrien kohdalla. (Brakman ym. 2018.) Aaltonen (2012) ja Laitinen ym. (2018) tukevat myös ammattilaisten roolia ennaltaehkäisyyn kannustaen ilmapiiriin, jossa minkäänlaista häirintää ei hyväksytä.

Borowskyn ym. (2017) mukaan ystävyysuhteet voivat sekä suojata että altistaa ongelmalliselle käyttäytymiselle. Ikäistensä keskuudessa ilmenevä epäsoviva käytös voi painostaa myös muita toimimaan samoin ryhmäpaineen alla. Nuoret kokevat henkilökohtaisen vertaistuen yleistä verkkotukea tärkeämmäksi. Vertaistuellla voidaan ehkäistä seksuaalista häirintää mutta myös vähentää häirinnän kielteisten kokemusten vaikutuksia. (Borowsky ym. 2017.) Aaltosen (2012) ja Laitisen ym. (2018) mukaan ystävälle on helpompi kertoa seksuaalisesta häirinnästä, sillä häpeä ja pelko estävät häirinnän kokemuksista kertomisen aikuiselle. Ystäväsuhteiden lisäksi läheiset sukulaissuhteet katsotaan potentiaalisiksi suojatekijöiksi seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä. Lämpimät ja välittävät ihmissuhteet edistävät kokonaisvaltaista hyvinvointia vähentäen kiusaamista ja häirintää. (Borowsky ym. 2017.)

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tässä kirjallisuuskatsauksessa kokosin yhteen tutkimustuloksia valittujen tutkimusten pohjalta. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli löytää vastauksia tutkimuskysymykseen, joka käsittelee nuorten seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyä.

Tutkimukseen valituista artikkeleista voitiin huomata seksuaaliterveyden kokonaisvaltaisuuden. Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisy on osa seksuaaliterveyden edistämistä. Sen toteutuminen vaatii jatkuvaa ja moniammatillista yhteistyötä. Seksuaaliterveyden edistäminen alkaa jo varhaislapsuudessa päivittäin toteutettavan kasvatuksen merkeissä.

Seksuaalikasvatuksen merkitys korostui jokaisessa valitussa artikkelissa, jolloin sitä voidaan pitää merkityksellisenä tekijänä. Aineiston analysoinnin pohjalta seksuaalikasvatukseen kuuluivat seksuaaliopetus, murrosiän kehitysvaiheiden tukeminen, seksuaalisuuteen liittyvän tiedon ja toimintaohjeiden jakaminen, itsetunnon kehittyminen, kiusaamisen ehkäisy ja puuttuminen sekä turvataitokasvatuksen antaminen. Seksuaalikasvatusta toteutetaan perheen, terveydenhuollon ammattilaisten ja koulun toimesta. Brakmanin ym. (2018) selvityksessä terveydenhuollon ammattilaisten roolia häirinnän ennaltaehkäisyssä ja seksuaalikasvatuksessa korostettiin rutiininomaisella ja ennakoivalla ohjauksella.

Neljässä tutkimuksessa ilmeni perheen merkitys seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyn tekijänä. Läheinen ja vuorovaikutuksellinen suhde omiin vanhempiin nähtiin suojaavana tekijänä seksuaaliseen häirintään. Tutkimukset korostivat vanhempien vastuuta ja velvollisuutta valvoa nuorten toimintaa ja asettaa heille turvallisia rajoja. Brakmanin ym. (2018), Fröjdin ym. (2016) ja Borowskyn ym. (2017) mukaan ehjät perhesuhteet, vanhempien hyvä koulutustaso ja työllisyystilanne olivat positiivisia tekijöitä seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä. Perheen voimavarojen tukemisella voidaan tukea nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Läheisiin ihmissuhteisiin panostamalla voitiin tutkimustulosten mukaan ennaltaehkäistä seksuaalista häirintää. Läheinen ja vuorovaikutuksellinen suhde omiin vanhempiin korostui neljässä tutkimuksessa. Vanhempien osallistuminen nuoren henkilökohtaiseen elämään edellytti läheistä vuorovaikutussuhdetta. Nuoren vertaistuen ja ystävien merkitys näyttäytyi yli puolissa tutkimuksissa, mutta niiden vaikutusta ei voitu pitää ainoastaan positiivisena tekijänä. Ikäistensä seurassa tapahtuva epäsopeva käytös saattoi altistaa myös muita nuoria toimimaan ryhmäpaineen alla. Toisaalta nuoret kokiivat läheiset ystävyysuhteet yleistä verkkotukea tärkeämmäksi.

Valitut tutkimukset korostivat lainsäädännön merkitystä seksuaaliseen häirintään. Lainsäädäntö antaa ohjeita ja siirtää vastuuta kouluille seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyydestä. Koulujen toimintaohjeet ja asiakirjat seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen pohjautuvat lainsäädä-

däntöön. Kuitenkin kolmessa tutkimuksessa ilmeni lainsäädännön puutteita. Lainsäädännön ajantasaistamisella pyrittiin saamaan yhteneväisiä käytänteitä koulutuksen järjestäjille ja toimijoille. Koulujen merkitys seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä korostui lainsäädännön lisäksi opettajien aseman vuoksi. Opettajilla nähtiin olevan ainutlaatuinen asema nähdä nuori kokonaisvaltaisena yksilönä sosiaalisessa yhteiskunnassa. Toisaalta opettajat kokivat ennaltaehkäisyä ja puuttumista ohjaavat asiakirjat avoimiksi ja puutteelliseksi, mikä hankaloitti heidän työtään. Turvallisen koulu- ja opiskeluympäristön mahdollistaminen lähtee lakien säätelystä, joita koulutuksen järjestäjät noudattavat.

Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyn vastuun painottuessa lainsäädännön myötä kouluille voidaan miettiä, onko tämä todellisuudessa oikea paikka häirinnän ennaltaehkäisylle? Kaikki tutkimukseen valikoidut artikkelit korostivat lainsäädännön lisäksi seksuaalikasvatuksen merkitystä häirinnän ennaltaehkäisyssä. Voitaisiinko seksuaalikasvatukseen panostamalla vähentää koulujen kuormitusta häirinnän ennaltaehkäisyssä ja puuttumisessa? Myös vanhempien vastuu ja velvollisuus korostuivat useissa tutkimuksissa. Seksuaalikasvatus lähtee kotoa, jolloin vastuussa ovat vanhemmat. Miksi vastuu siirtyy myöhemmin kouluille?

Tutkimusta ohjasi tutkimuskysymys *Millä menetelmillä voidaan ehkäistä nuorten seksuaalista häirintää?* Tutkimuksessa olleen aineiston perusteella saadut johtopäätökset:

- Lakien tehtävänä on ehkäistä ja puuttua seksuaaliseen häirintään. Nykyinen lainsäädäntö jättää asiakirjoja avoimiksi ja toimintaohjeita epäselviksi. Lakien ajantasaistamisella pyritään saamaan yhteneväisiä ohjeita ja toimintatapoja esimerkiksi koulutuksen järjestäjille ja toimijoille. Tasa-arvolain tuoman muutoksen myötä koulukohtaisen tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on kiinnittää erityistä huomiota seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseen ja poistamiseen.
- Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisytyö kuuluu osana seksuaaliterveyden edistämisen kokonaisuuteen. Seksuaalikasvatus on jokaisen ihmisoikeus, joka tukee psykososiaalista kehittymistä. Seksuaaliosaamisen alueita ovat teorian tietojen ja käytännön taitojen osaaminen, kriittinen ajattelutaito, itsetuntemus ja eettinen vastuullisuus.
- Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisy alkaa jo varhaislapsuudessa kasvatuksen merkeissä kotona. Opettamalla lapselle tunne- ja turvataitoja, lapsi oppii omanarvontunnon ja kykenee kunnioittamaan sekä omia että toisten rajoja. Osa seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyä on kiusaamiseen puuttuminen, sillä seksuaalinen häirintä nähdään jatkumona kiusaamiselle.
- Tukemalla koko perheen voimavaroja, voidaan tukea nuoren seksuaaliterveyttä. Ehjissä perhesuhteissa vanhemmilla on paras mahdollinen tilaisuus olla tiiviisti mukana nuoren elämässä. Olemalla tietoinen nuoren tekemisistä voidaan ehkäistä seksuaalisen häirinnän uhriksi tai tekijäksi joutumista. Vanhempien tehtävänä on suojella nuorta, asettaa terveet rajat ja valvoa nuoren toimintaa.

- Vanhempien matala koulutustaso ja työllisyystilanne ovat yhteydessä nuoren seksuaaliseen häirintään. Vähävaraisten perheiden tukemisella tuetaan nuoren kasvua ja kehitystä.
- Koulutuksen järjestäjillä on iso vastuu seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisystä. Tutkimukset painottavat opettajien merkityksellistä asemaa nuorten elämässä. Kuitenkin opettajat kokevat toimintaa ohjaavat asiakirjat puutteellisiksi ja avoimiksi, mikä hankaloittaa opettajien työtä.
- Läheiset ihmissuhteet ovat positiivinen suojatekijä seksuaaliselle häirinnälle; vanhemmat, sukulaiset, opettajat ja kaverisuhteet. Lämmin ja välittävä ihmissuhde edistää tervettä käyttäytymistä vähentäen kiusaamista ja häirintää. Toisaalta tutkimuksessa on havaittu samanikäisten kaverisuhteiden myös altistavan epäsopivalle käytökselle.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tuomen ja Sarajärven (2018, 164) mukaan tutkimuksen luotettavuuden arviointiin vaaditaan tutkijalta riittävän tarkkaa kuvailua koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimukseen kootut taulukot ja listaukset selventävät hakusanojen, tietokantojen ja tutkimusartikkeleiden käyttöä sekä kriteereitä, joilla aineistoa on haettu. Koin tärkeäksi tehdä taulukoita selkeyttämään työskentelyäni ja lisäämään tutkimuksen luotettavuutta yksin toimiessa. Taulukot olivat paitsi itselle työvälineenä, mutta auttaa myös lukijaa hahmottamaan työn etenemistä ja hakuprosessia. Taulukosta voidaan lukea tutkimusten tiedot ja keskeiset sisällöt. Esimerkiksi tutkimukseen osallistuvalla joukolla on merkitystä tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa, sillä suuremman tutkimusjoukon ansiosta tietoa voidaan luotettavammin yleistää ja siirtää.

Valituista tutkimuksista löytyi sekä laadullisia eli kvalitatiivisia että määrällisiä eli kvantitatiivisia tutkimuksia. Brakmanin ym. (2018) ja Laitisen ym. (2017) tutkimuksissa tutkimusjoukko oli pieni, mikä osaltaan vaikuttaa tutkimusten luotettavuuteen. Laitisen tekemä kyselytutkimus on toteutettu kvantitatiivisella menetelmällä, joka edustaa Suomen 38 oppilaitosta. Kyselytutkimuksen tuloksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia Suomen oppilaitoksia, mutta ovat hyvin yhteneväisiä Terveiden ja Hyvinvoinnin (THL) laitoksen kouluterveyskyselyn (2017) kanssa. Tutkimustulosten yhteneväisyys lisää tutkimuksen luotettavuutta (Laitinen ym. 2017). Sekä Fröjdin ym. (2016) että Borowskyn ym. (2017) tutkimuksissa tutkimusjoukko oli laaja, mikä taas parantaa tutkimuksen siirrettävyyttä ja sen myötä luotettavuutta.

Tavoitteenani oli saada luotettava, tiivis ja ajantasainen kirjallisuuskatsaus, joka vastaa tutkimuskysymykseeni. Työni luotettavuuteen panostin lähdekritiikin avulla. Tutkimusartikkeleiden aineistonhaussa julkaisuajankohtaa en väljentänyt, vaikka asiasta keskustelimme tilaajan ja ohjaavan opettajan kanssa. Koin tärkeämmäksi saada aiheesta luotettavaa ja ajantasaista tietoa, vaikka aineisto oli vähäisempää. Tieteellisten artikkeleiden kohdalla asetin hakukriteereihin vuoden 2014, jotta tieto olisi mahdollisimman uutta ja ajantasaista. Muut käyttämäni aineistot olivat enintään kymmenen vuotta vanhoja. Suurin osa oli kuitenkin uudempaa aineistoa, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta.

Aineistonhakua ohjasi tutkimuskysymys. Tarkkojen hakulausekkeiden käyttäminen saattoi jättää tutkimusaineiston ulkopuolelle relevantteja tutkimusartikkeleita, mikä voi osaltaan vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Kirjallisuuskatsaukseni ulkopuolelle jäi lisäksi muutamia tutkimusartikkeleita niiden maksullisuuden vuoksi. Ulkopuolelle jääneiden tutkimusten vuoksi saadut tutkimustulokset voivat poiketa tilanteesta, jossa kaikki aineisto olisi ollut saatavilla. Laajemmalla aineistolla ja toistojen määrällä tutkimuksen arviointiin olisi tullut lisää luotettavuutta. Tarkastelussa olleet tutkimukset kuitenkin puolsivat toisiaan, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Aineistonhaku tapahtui pääosin vieraskielellä, mikä voi osittain vaikuttaa saatuun aineistonmäärään ja kirjattuihin tutkimustuloksiin. Vieraskielisyyden vuoksi voi olla mahdollista, että aineiston ulkopuolelle on jäänyt tutkimuksia, joita olisin voinut hyödyntää kirjallisuuskatsauksessa. Tämän vuoksi tein tiedonhaun jokaiseen tietokantaan kaksi kertaa, jotta ulkopuolelle ei jäisi relevanttia aineistoa. Tieteelliset artikkelit olivat kansainvälisiä tutkimuksia, joka toi haasteita kielen kanssa. Pyrin varmistamaan käännösten luotettavuutta käyttämällä erilaisia sanakirjoja Google-kääntäjän sijaan sekä lukemalla tekstiä useaan kertaan, jotta tekstin ymmärtäminen varmistuu.

Kylmän ja Juvakan (2007, 127) mukaan luotettavuuden arvioinnissa on syytä kiinnittää huomiota tutkimustulosten siirrettävyyteen. Kirjallisuuskatsaukseen valikoidut tutkimukset edustivat Yhdysvaltoja ja Suomea. Tutkimustuloksia ei voida täydellä varmuudella siirtää kaikkialle, sillä sosioekonomiset olosuhteet ja valtion terveydenhuoltopalvelut eivät ole yhteneväisiä. Kuitenkin tutkimustulokset puolsivat toisiaan ja tämän vuoksi tutkimustuloksia voidaan pitää varsin luotettavina.

Tutkimuksen haasteellisimmaksi vaiheeksi koin aineiston analysoinnin. Latvalan ja Vanhanen-Nuutisen (2001, 36-37) mukaan sisällönanalyysin riskialttein vaihe on aineistojen pelkistäminen, jossa tutkittavan ilmiön sisältö tai informaatio ei saa muuttua. Mahdolliset aineistonanalyysin yhteydessä tulleet virheet tulee huomioida tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa. Sisällönanalyysin haasteellisuuden takia olen kuitenkin tyytyväinen tehtyihin analyysihin ja saatuihin tuloksiin. Pyrin tarkastelemaan aineistoa mahdollisimman neutraalisti.

Opinnäytetyötä ohjasi opetus- ja kulttuuriministeriön asettamat tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeet hyvästä tieteellisestä käytännöstä (2012, 8). Jotta tutkimus ja tutkimustulokset ovat eettisesti hyväksyttäviä ja tulokset uskottavia, tutkimusta tehdessä tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan työtäni ohjasi rehellisyys, tarkkuus ja yleinen huolellisuus koko työprosessin ajan. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 153) painottavat tutkijan eettistä vastuuta jokaisessa tutkimuksen vaiheessa aihevalinnasta alkaen. Aiheen valintaa ohjasi ajankohtaisuus, sillä koin tärkeäksi tehdä työtä, jolle on tarvetta. Opinnäytetyötä tein noudattaen luotettavia tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Viitatessani tutkijoihin tai tutkimusten tuloksiin tein lähdemerkinnät asianmukaisesti Savonia-ammattikorkeakoulun ohjeiden perusteella.

8.3 Ammatillinen kehitys ja työn eteneminen

Tulevana kättilönä olen seksuaali- ja lisääntymisterveyden asiantuntija, jossa yhtenä osaamisalueena on seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen (Savonia-ammattikorkeakoulu 2019a). Aiheeseen perehtyminen syvensi omaa ammatillisuuttani tällä osa-alueella. Opinnäytetyöprojektin ansiosta sain laajaa ja kokonaisvaltaista tietoa seksuaalisuudesta ja seksuaalisen häirinnän muodoista tutkimuskysymykseen löytyvien vastausten lisäksi.

Kättilön osaamisvaatimusten mukaisesti oman alan tutkimus-, kehittämis- ja hanketyöskentely tuli tutuksi opinnäytetyöprosessin aikana (Savonia-ammattikorkeakoulu 2019a). Tiedonhakuun kului oletettua enemmän aikaa. Haasteita tiedonhaussa asetti ensisijaisesti vieraskielisyys ja tutkimusten saatavuus. Tutkimusten maksullisuuden tai saatavuusongelmien vuoksi ulkopuolelle jäi muutama tutkimus. Pitkäkestoisen tiedonhaun jälkeen tunnistan omien taitojen kehittymisen tiedonhaussa. Tiedonhaku vaati pitkäjänteisyyttä ja turhautumisten jälkeen uskoa työn etenemiseen.

Työelämän yhteistyösuhteiden kehittyminen jatkui läpi prosessin. Yhteydenpito tilaajaan, ohjaavaan opettajaan ja oppilaitoksen informaattikoon oli useaan otteeseen esillä. Tutkimuksen aikana sain kehittää itsenäni niin ammatillisesti kuin omana itsenäni. Työn muokkaaminen tilaajan toiveet huomioiden, mutta myös omien resurssien ymmärtäminen ja niistä huolehtiminen tulivat pohdinnan alle varsinkin työn loppuvaiheessa. Tekstin arvioiminen, tieteellisen tiedon käsittely sekä omat kirjoitustaidot asiatekstin luomiseen kehittyivät huomattavasti.

Alussa suunniteltu aikataulu oli realistinen ja pystyin pitämään siitä kiinni. Maaliskuussa aloitettu tutkimustyö eteni sykleittäin. Kaksi harjoitteluani ja välissä ollut kesä tauotti tekemistä. Pidettyjen taukojen jälkeen huomasin herkemmin epäkohtia omassa tekstissäni. Taukojen jälkeen pystyin katsomaan työtä erilaisesta näkökulmasta. Hämmäntävää oli huomata omaan tekstiin sokaistuminen. Suunnitelmien mukaisesti tein tiedonhaku alkusyksystä. Etenin aineiston analysointiin ja tutkimustulosten tarkasteluun ja kirjoittamiseen. Loppuvuodesta kokosin raportin valmiiksi sekä esitin työni tilaajalle.

SWOT-analyysin avulla arvioin sisäisiä ja ulkoisia ominaisuuksia työn tekemiseen liittyen. SWOT koostuu englannin kielen sanoista Strengths = vahvuudet, Weaknesses = heikkoudet, Opportunities = mahdollisuudet ja Threats = uhat. SWOT-analyysin avulla voidaan ohjata oppimista ja tunnistaa ennalta mahdolliset solmukohdat. (Opetushallitus.)

Omiksi vahvuuksiksi koin oman aikataulun suunnittelun. Työn aikana en ollut riippuvainen muista tekijöistä ja pystyin tekemään työtä omien voimavarojen ja resurssien mukaisesti. Minulla oli luotettava yhteistyökumppani, tilaaja, jonka kanssa työni eteni suunnitelmien mukaan. Heikkoudeksi koin oman kokemattomuuden opinnäytetyön tekemiseen. Ensimmäisen kerran yksin ison työn äärellä. Kaikki oli uutta, aikaa kului itse työn kirjoittamisen lisäksi paljon ohjeiden lukemiseen ja työn työstämiseen. Omana heikkoutena pidin myös heikkoa kielitaitoa sekä esiintymisjännitystä. Kielitaitoa vaa-dittiin oletettua enemmän, sillä tutkimusaineistoni oli vieraskielistä. Myös tieteellisen ja laadukkaan

asiatekstin tuottaminen oli hidasta ja vaativaa. Jotta olin tutkimustyöhöni ja tuotettuun tekstiin tyytyväinen, se vaati tekstin muokkaamista ja lukemista useita kertoja. Mahdollisuuksia tässä työssä oli ehdottomasti kirjoittamisen taito, luotettavan aineiston löytäminen ja työstäminen sekä ammatillinen kasvu. Parhaimmaksi mahdollisuudeksi koin ammatillisen kasvun ja oman tiedon lisääntyminen tulevaa työelämää ajatellen. Kahteen kertaan työn aikana pohdin työn keskeyttämistä. Tiedonhaku oli haastavaa ja työn eteneminen oli omalla vastuulla. Tunnistin kokemattomuuden ja yksin tekemisen uhaksi jo työn alussa. Kuitenkin hankaluuksista huolimatta olen tyytyväinen tehtyäni työni yksin; omien resurssien ja aikataulun mukaisesti. Paineensietokyky ja vastuunottaminen ovat kehittyneet tämän prosessin aikana huomattavasti.

8.4 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimukset

Tutkimus on toteutettu tilaajan tarpeesta ajankohtaiseen aiheeseen liittyen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kouluterveyskyselyn (2019) tulokset puhuvat työn merkityksen puolesta. Seksuaaliterveyden edistäminen ja seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyä ei voida rajoittaa nuorten kohdalle, vaikka tutkimuksessa on keskitytty tähän ikäryhmään. Saaduista tutkimustuloksista voidaan todeta aiheen koskettavan kokonaisvaltaisesti koko väestöä. Vaikka tilastot koskettavat nuorten osuutta asiaan, seksuaaliterveyden edistäminen lähtee laajoilla toimenpiteillä. Vastuu ja velvollisuus seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisystä jakautuu yksilötasolta yhteiskuntaan saakka.

Kansainvälisiä tutkimuksia löytyi seksuaalisen häirinnän esiintymiseen vaikuttavista tekijöistä sekä keinoista vähentää ja ehkäistä seksuaalista häirintää. Näitä tutkimuksia olen analysoinut ja niiden pohjalta olen kirjoittanut tutkimustulokset. Alkuperäisen suunnitelman mukaan oli löytää myös tutkimuksia, jotka vastaavat kysymykseen menetelmistä puuttua seksuaaliseen häirintään. Aineistonhaku ei edennyt suunnitelmien mukaan. Luotettavista tietokannoista ei löytynyt riittävästi tutkimuksia, joita olisin voinut analysoida ja saada koottuja tuloksia. Satunnaisia tutkimuksia kertyi aineistonhaussa, mutta tutkimustulosten saatavuusongelmien tai maksullisuuden vuoksi nämä tutkimukset eivät päätyneet käyttöni. Keskustelimme tilanteesta tilaajani kanssa ja päädyimme jättämään seksuaaliseen häirintään puuttumisen pois tutkimusten tarkastelusta.

Aiheen ajankohtaisuuden vuoksi tarvitaan väistämättä lisää tutkimustuloksia vaikuttavista menetelmistä puuttua seksuaaliseen häirintään. Vaikka ennaltaehkäisytyö ja yleinen seksuaaliterveyden edistäminen ovatkin ensiarvoisessa asemassa seksuaaliseen häirintään, ei seksuaaliseen häirintään puuttumista voida sivuuttaa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kouluterveyskyselyn (2019) mukaan seksuaalista häirintää ilmenee edelleen mittavissa määrin, vaikka työtä seksuaali- ja lisääntymisterveyden eteen on tehty jo pidemmän aikaa. Lisäksi uusien tutkimusten myötä on havaittu yhteyttä kiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän välillä. Seksuaalinen häirintä nähdään jatkumona kiusaamiselle. Näiden yhteyttä tulisi tutkia enemmän luotettavuuden arvioimiseksi.

LÄHTEET

- AALTONEN, J. 2012. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. [viitattu 2019-04-17]. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20_verkko.pdf?sequence=1
- BOROWSKY, I., DOTY, J., GOWER, A., McMORRIS, B & RUDI, J. 2017. Patterns of bullying and sexual harassment: Connections with parents and teachers as direct protective factors. *Youth adolescence* 46(11), 2289-2304.
- BRAKMAN, A., ELLSWORTH, T. & GOLD, M. 2018. Adolescents too: Young people affected by sexual harassment and assault. *Reliasmedia* 40(2).
- FRÖJD, S., KALTIALA-HEINO, R. & MARTTUNEN, M. 2016. Sexual harassment victimization in adolescence: Associations with family background. *Child Abuse & Neglect* 56(9), 11-19.
- GRANSKOG, P., HAANPÄÄ, S., JÄRVINEN, J., LAHTINEN, M., LAITINEN, K., TURUNEN-ZWINGER, S. 2018:4a. Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Opetushallitus. [Viitattu 2019-09-16.] Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/190023_opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemiseksi_ja_siihen_puuttumiseksi_ko.pdf
- KANGASNIEMI, M., UTRILAINEN, K., AHONEN, S-M., PIETILÄ, A-M., JÄÄSKELÄINEN, P. & LIIKANEN, E. 2013. 25 (4), 291–301 Kuvailuva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. *Hoitotiede*.
- KUORTTI, M. ja HALONEN, M. 2018. Miten nuorten seksuaaliterveyttä edistetään tehokkaimmin? *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*. [Viitattu 2019-04-08]. Saatavissa: <https://www.duodecim-lehti.fi/lehti/2018/8/duo14270>
- KUOPIO 2017. *Seksuaaliterveys*. [Viitattu 2019-04-03]. Saatavissa: <https://www.kuopio.fi/seksuaaliterveys>
- KYLMÄ, J. & JUVAKKA, T. 2007. *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki: Edita Prima Oy
- LAITINEN, H-L., KYLMÄLAHTI, M., SARPARANTA, T., VALOAHO, S. & VAARANEN-VALKONEN, N. 2018. Lasten ja nuorten kokemaa seksuaalista häirintää ja siihen liittyvää kiusaamista digitaalisessa mediassa. *Pelastakaa Lapset*. [Viitattu 2019-09-16.] Saatavissa: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaa/2018/08/31131602/Sexting_raportti_web-002.pdf
- LATVALA, E. & VANHANEN-NUUTINEN, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa: JANHONEN, S. & NIKKONEN, M. (toim.) *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä*. Juva: WS Bookwell Oy, 36-37.

- MLL 2017. Seksuaalinen häirintä. [Viitattu 2019-04-16]. Saatavissa: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/seksuaalinen-hairinta/>
- OPETUSHALLITUS 2019. Seksuaalinen väkivalta on vakava rikos, josta on hyvä puhua myös koulussa. [Viitattu 2019-03-27]. Saatavissa: https://www.oph.fi/ajankohtaista/verkkouutiset/101/0/seksuaalinen_vakivalta_on_vakava_rikos_josta_on_hyva_puhua_myos_koulussa
- OPETUSHALLITUS s. a. SWOT-analyysi. [Viitattu 2019-04-03]. Saatavissa: https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/laadunhallinnan_tuki/wbl-toi/menetelmia_ja_tyovalineita/swot-analyysi
- RIKOSLAKI 2014/509. Seksuaalirikoksista. [Viitattu 2019-09-13]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140509>
- SALMINEN, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto. Opetusjulkaisu. [Viitattu 2019-09-24.] Saatavissa: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- STM s. a. Seksuaaliterveyden edistäminen. [Viitattu 2019-09-13.] Saatavissa: <https://stm.fi/seksuaaliterveys>
- SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU 2019a. Opetussuunnitelmat. TK17K Kätilön tutkinto-ohjelma. Kätilön ammatilliset osaamisalueet. [Viitattu 2019-04-03]. Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=KS&krtid=1040&tab=2>
- TASA-ARVOVALTUUTETTU s. a. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. [Viitattu 2019-03-29]. Saatavissa: <https://www.tasa-arvo.fi/seksuaalinen-hairinta>
- TASA-ARVOVALTUUTETTU s. a. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä oppilaitoksissa. [Viitattu 2019-04-17]. Saatavissa: <https://www.tasa-arvo.fi/hairinta-oppilaitoksissa>
- TASA-ARVOLAKI 1986/609. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. [Viitattu 2019-04-16]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609#P7>
- TELAKIVI, L. 2018. Seksuaalista häirintää ei pidä sietää – keinoja puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn on. [Viitattu 2019-09-16.] Saatavissa: <https://seta.fi/2018/09/12/seksuaalista-hairintaa-ei-pida-sietaa/>
- TENK – TUTKIMUSEETTINEN NEUVOTTELUKUNTA 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. [verkkodokumentti]. Helsinki. [Viitattu 2019-09-05.] Saatavissa: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- THL 2016. Edistä, ehkäise, vaikuta -Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. [Viitattu 2019-11-18]. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116162/THL_OPAS33_VERKKO9.3.2016.pdf?sequence=3&isAllowed=y

THL 2017. Kouluterveyskysely. [Viitattu 2019-04-03]. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136748/URN_ISBN_978-952-343-115-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL 2018a. Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja väkivalta. Kouluterveyskyselyn 2017 tuloksia. [Viitattu 2019-09-16.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136131/URN_ISBN_978-952-343-091-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL 2018b. Häirintä. [Viitattu 2019-03-28]. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/syrjinta/hairinta>

THL 2019a. Kouluterveyskysely. [Viitattu 2019-09-19.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138562/Tilastoraportti_33_Kouluterveyskysely.pdf?sequence=2&isAllowed=y

THL 2019b. Seksuaalikasvatus. [Viitattu 2019-09-13.] Saatavissa: https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/seksuaalikasvatus

THL-blogi 2019. Seksuaalikasvatuksella voidaan vähentää seksuaaliväkivaltaa. [Viitattu 2019-09-13.] Saatavissa: <https://blogi.thl.fi/seksuaalikasvatuksella-voidaan-vahentaa-seksuaalivakivaltaa/>

TUOMI, J. & SARAJÄRVI, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

VILKKA, H. 2011. Seksuaalinen häirintä. Juva: Bookwell Oy.

VÄESTÖLIITTO 2017. Miten toimia seksuaalisen häirinnän tilanteissa? [Viitattu 2019-09-16.] Saatavissa: <https://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/?x1228970=7499540>

LIITE 1. KIRJALLISUUSKATSAUKSEEN VALITUT TUTKIMUKSET

TEKIJÄT, VUOSI, TOTEUTUSMAA, TUTKITTAVIEN MÄÄRÄ	OTSIKKO	TIETOKANTA	TUTKIMUKSEN TARKOITUS	KESKEISET TULOKSET
Brakman, Ellsworth & Gold, 2018. New York City N=1965	Adolescents too: Young people by sexual harassment and assault	CINAHL Complete	Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää nuorten kokemaa seksuaalista häirintää ja väkivaltaa sekä keinoja ehkäistä seksuaalista häirintää.	Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisy tulisi integroida laajempaan seksuaalikasvatuspolitiikkaan. Terveystieteiden ammattilaisilla rooli puhua seksuaalisesta häirinnästä nuorten kanssa ja antaa tietoa sekä kouluttaa heitä.
Fröjd, Kaltiala-Heino & Marttunen, 2016. Suomi. N=182 699	Sexual harassment victimization in adolescence: Associations with family background	SocINDEX	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää perheen vaikutuksia nuoren seksuaaliseen häirintään.	Perheen vaikutus seksuaalisen häirinnän ilmenemiseen on nähtävillä. Matalasti koulutetut vanhemmat ja työttömyys yhteydessä lapsen seksuaaliseen häirintään. Yhdessä vanhempien kanssa asuvilla nuorilla vähemmän seksuaalista häirintää.
Borowsky, Doty, Gower, McMorris & Rudi, 2017. Minnesota. N=121 311	Patterns of bullying and sexual harassment: Connections with parents and teachers as direct protective factors	CINAHL Complete, PubMed	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää opettajien ja vanhempien yhteyttä kiusaamiseen ja seksuaaliseen häirintään suojaavina tekijöinä.	Läheinen suhde vanhempiin ja opettajiin nähtiin positiivisesti suojaavina tekijöinä kiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyssä.
Laitinen, Kylmälahti, Sarparanta, Valoaho & Vaaranen-Valkonen, 2018. Suomi. N=3210	Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa		Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa lasten ja nuorten kokemaa seksuaalista häirintää ja siihen liittyvää kiusaamista digitaalisessa mediassa.	Nuorten kokema seksuaalinen häirintä digitaalisessa mediassa on varsin yleistä. Nuorille pitää tarjota lakitietoutta ja digitaitoja seksuaalisen kuvamateriaaliin, sen hallussapitoon, lataamiseen ja luvatta jakamiseen liittyen.
Aaltonen 2012. Suomi.	Turvataitoja nuorille	Medic	Turvataitoja nuorille -oppaan tarkoituksena on turvataitokasvatuksen avulla ennaltaehkäistä nuorten kokemaa seksuaalista ja sukupuolista häirintää sekä väkivaltaa.	Turvataitokasvatuksella nuori oppii tunnistamaan omia voimavarojaan, seksuaalisuuttaan sekä saa tietoa oikeuksistaan ja seksuaalisuutta koskevia lakeja ja täten nuorella on enemmän keinoja ehkäistä ja puuttua seksuaaliseen häirintään.

LIITE 2. PELKISTETTYJEN ILMAISUJEN ESIINTYMINEN (HÄIRINNÄN ENNALTAEHKÄISY)

TUTKIMUKSET PELKISTETYT ILMAUKSET	Brakman ym. 2018	Frjöd ym. 2016	Borowsky ym. 2017.	Laitinen ym. 2018	Aaltonen, 2012.
Seksuaaliopetus	X		X	X	X
Terveydenhuollon ammatti- laisten rooli	X				X
Rutiininomainen ennakoiva ohjaaminen	X			X	X
Läheinen suhde vanhempiin	X		X	X	X
Ehjät perhesuhteet	X	X			
Vanhempien hyvä koulutus- taso ja työllisyys		X			
Elintaso		X			
Poissaolojen minimointi		X			
Kiusaamisen poistaminen			X		X
Vertaistuki			X	X	X
Ystävät			X	X	X
Läheinen opettajasuhde			X		X
Murrosiän kehitysvaiheiden tukeminen		X	X	X	X
Vanhempien seksuaalikoulu- tusistunnot			X	X	X
Lakien ajantasaistaminen	X			X	X
Voimassa olevat lait	X	X	X	X	X
Aikuisen vastuu valvoa				X	X
Itsetunto					X
Tiedot ja toimintaohjeet	X		X	X	X
Vanhempien osallistuminen		X		X	X
Opettajien koulutus			X		X
Turvataitokasvatus					X